

Η (παλιά) Θεσσαλονίκη του περιθωρίου, του έρωτα

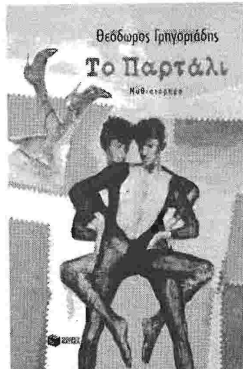
ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΗΝΑΚΗ*

» Οι πόλεις χάνονται- οι πόλεις παραμένουν πάντα εκεί. Η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη- έχει χάσει κι έχει χαθεί- έχει μείνει πάντοτε εκεί, στο ίδιο σημείο, ν' ατενίζει και ν' ατενίζεται. Είναι μερικές πόλεις που, ανέκαθεν, φρόντιζαν το εσωτερικό τους ως θεϊόν βρέφος εν μανδύα ιππότου και, την ίδια στιγμή, έχαναν τον μπούσουλα. Η Θεσσαλονίκη είναι απ' αυτές τις πόλεις.

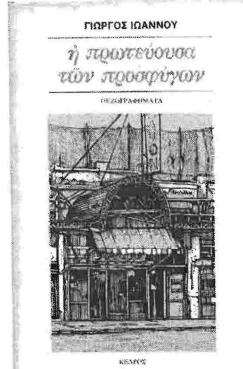
Μετά τη Μεταπολίτευση, η συμπτωτούσα άρχισε ν' απελευθερώνεται- κρυφά κομμάτια της άρχισαν ν' αναφαίνονται, τα φώτα λούζουν την πόλη, μα το βράδυ έρχεται πάντα για να καλύψει τον, έτσι κι αλλιώς, παράξενο ερωτισμό της. Εκεί κάπου, βιώθηκαν οι μεγάλοι έρωτες, οι παράνομες αγκαλιές, ζυμώθηκαν οι μυστικές φιλίες. Η Θεσσαλονίκη ήταν (είναι;) αυτή η μεγάλη αγκαλιά. Με το φως και το σκοτάδι της. Μέχρι που όλα μπήκαν στον χορό του ξεγυμνωμένου κέρδους.

Ο Θωμάς Κοροβίνης, στο *Κανάλ Ντ' Αμούρ* βρίσκει τις κρυμμένες γωνιές της πόλης, τους κρυμμένους της ανθρώπους (όπως είχε κάνει, άλλοτε, ο Γρηγοριάδης για τον Έβρο, στ' ομώνυμο μυθιστόρημά του) και τους φέρνει στο φως- δεν θέλει να τους προδώσει, δεν επιθυμεί να τους θυσιάσει στον βωμό ενός χαμένου -για πάντα- ερωτισμού. Αυτό που προσδοκά είναι να διασωθεί εκείνη η αϊγλή της, όχι και τόσο παλιάς, πόλης να παραμείνει ζωντανή η μνήμη που θάφτηκε κάτω απ' το μετόν αρμέ μιας νεοφερμένης, πρωτόγνωρης για την πόλη, σχεδόν ανόπτης, διασκέδασης. Τα Λαδάδικα κι ο Βαρδάρης έχασαν το τρένο του περιθωριακού και απόλυτα κατακτιτικού έρωτα κι επιβίβαστηκαν, αναγκαστικά, στο σάπιο πλοίο της γραμμής- ένα πλοίο που πάει την πόλη, τα μέρη αυτά ειδικά, καρφί στον αδιάφορο ερωτικό ή μη- χορτασμό.

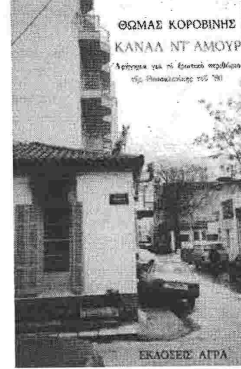
Η Θεσσαλονίκη του Κοροβίνη, σ' αυτό του το έργο, καλπάζεται σ' όλο το φάσμα της ζωής της. Στα κέντρα και στα μπαρ, στα κατώγια και στα καφενεία, στα ξενοδοχεία και στα πεζοδρόμια, στα ραφτάδικα, στα σπίτια και στα «σπίτια». Είναι, ωστόσο, μια πόλη που αναζητά τον εαυτό της, που χτίζει τον χαρακτήρα της στον χαρακτήρα των ανθρώπων της. Είναι, ίσως, το συνεπέστερο παράδειγμα αστικού χώρου, όπου τίποτα δεν έχει αυθυπα-

Θεόδωρος Γρηγοριάδης, *Το Παρτάλι*, εκδ. Κάλιθεα 2001, σελ. 472, τιμή: 15,79 ευρώ

Γιώργος Ιωάννου, *Η πρωτεύουσα των προσφύγων*, εκδ. Κέδρος 1997, σελ. 279, τιμή: 13,24 ευρώ

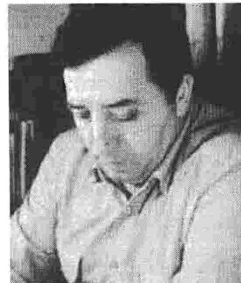

Θωμάς Κοροβίνης, *Κανάλ Ντ' Αμούρ*, εκδ. Άγρα 1996, σελ. 64, τιμή: 8,12 ευρώ

ξία, παρά μόνον οι άνθρωποι, οι οποίοι νοηματοδοτούν τα πάντα. Απ' την άλλη, ο Θεόδωρος Γρηγοριάδης, με το *Παρτάλι*, ανασταίνει και λογοτεχνικά ανασυστήνει εκείνες ακριβώς τις αφηγήσεις που ο Κοροβίνης ανέφερε. Παρενδυσία και (ομο)ερωτισμός, έρωτας πάνω απ' όλα, ένα θαμμένο παρελθόν, υγρά ξενοδοχεία που στεγάζουν παράνομους έρωτες και ζεστά χρόνια- η Θεσσαλονίκη του Γρηγοριάδη, εδώ, παραλαύνει μπροστά μας με μίαν όμορφη σημαία στα χέρια της -έτοιμη κι αυτή να καεί στις φλόγες του ανελέητου κέρδους: «Εδώ, στη ρωγμή του χρόνου», όπως λέει ένας άλλος Θεσσαλονικός, ο Νίκος Παπάζογλου.

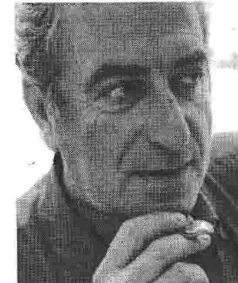
Το *Παρτάλι*, ως βιβλίο, δεν είναι μόνον ένα έργο για την αποσάθρωση του Εγώ έναντι του Άλλου- είναι το ίδιο το Εγώ ως Άλλο, η επιθετική ερωτική σχέση του εγώ με ένα άλλο, που δεν μπορεί να υπάρξει μόνο του. Το *Παρτάλι*, επιπλέον, ως ήρωας του βιβλίου, είναι, καταπώς φαίνεται, η περίπτωση απόδειξη ότι τίποτα δεν είναι προφανές, τίποτα δεν κατατάσσεται χωρίς τη συγκατάθεση του κατακτώμενου, τίποτα δεν τελειώνεται δίχως, πρώτα,

να βγει ο έσχατος μυχός της ύπαρξής μας στο φως.

Κι έρχεται ένας ακόμη, ο Γιώργος Ιωάννου, με την *Πρωτεύουσα των προσφύγων*, να μετρήσει, με πάθος κι αυτός, όπως κι οι άλλοι, τα όρια αυτής της πόλης και των κατοίκων της. Με τον γνωστό ερωτικό παλμό του, ο Ιωάννου μιλά για τους συγκαρινούς του, αναμετράται με το δικό του σήμα, δείχνει τον δρόμο που θα χάσει ο συγγραφέας, ο άνθρωπος, ο συνάνθρωπος, σε μια πόλη που τους χώρεσε, κάποτε, δάους και που, σήμερα, προσπαθεί να ξανανοίξει τα φτερά της. Σ' αυτά τα πεζογραφήματα, η πόλη γίνεται ένας ανθρώπινος οργανισμός: με τις αρρώστιες του, με τους θυμούς του, με τα πάθη του, με τον πόθο του να βρει την αρχή και να παρατείνει το τέλος του. Ο Ιωάννου δεν χαρίζεται σε κανέναν- μέσα σε μερικές λέξεις, μπορεί να σώσει ενώπιόν μας όλη τη χαμένη αθωότητα ή όλη την αδαμάντινη κόλαση της ζωής.

Μαζί με όλ' αυτά, ο Ιωάννου βάζει στη θέση τους πολλά πράγματα. Ας πούμε, την όψιμη αδιαφορία των Θεσσαλονικιών για τα κοινά, τη γενική τους αδιαφορία

για το πού πορεύεται αυτή η πόλη. Ο συγγραφέας δεν θέλει, βέβαια, να γίνει διδακτικός- αυτό που, όπως και να 'χει, τον ενδιαφέρει, είναι η καρδιά της πόλης του- ή, καλύτερα, το σώμα της, το ιδρωμένο αυτό σώμα που αναζητά τη λύτρωση και τη δικαίωση. Ο Ιωάννου είναι αυτός που δίνει τον ρυθμό αυτού του σώματος σ' αυτό το βιβλίο. Κι ο αναγνώστης χορεύει σ' έναν τέτοιο ρυθμό.

Είναι πόλεις που κρύβουν και κρύβονται- είναι πόλεις που θέλεις να τις ανακαλύψεις και να τις κάνεις δικές σου. Είναι, όμως, και πόλεις -μπορεί και να 'ναι οι ίδιες, ταυτόχρονα- που δεν ξέρεις πώς να τις αφομοιώσεις- που δεν ξέρεις πώς να τις καταλάβεις. Η Θεσσαλονίκη είναι μία απ' αυτές. Έχει όλα τα χαρακτηριστικά των έρωτα. Κι όλες, φυσικά, τις ανυπερβλίπτες αντιφάσεις του.

Και όπως θα 'λεγε, μάλλον, στα *Καλιαρνά* του (εκδ. Νεφέλη, 2010) ένας άλλος ντόπιος, ο Ηλίας Πετρόπουλος: Η Σαλονίκη είναι *καρμποντού*, γεμάτη απ' το ερωτικότερο *τρεμόζουμο*.

* Ο Δημήτρης Αθηνακός είναι ποιητής